

PAR VALSTS BUDŽETA IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS 2022., 2023. UN 2024. GADAM REZULTĀTIEM UN PRIEKŠLIKUMI PAR ŠO REZULTĀTU IZMANTOŠANU LIKUMPROJEKTA “PAR VIDĒJA TERMIŅA BUDŽETA 2022., 2023. UN 2024. GADAM” UN LIKUMPROJEKTA “PAR VALSTS BUDŽETU 2022. GADAM” IZSTRĀDES PROCESĀ

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS TVĒRUMS

Ministru kabinets 2021. gada 25. martā apstiprināja izdevumu pārskatīšanas tvērumu:

Tvērumā noteikti izdevumu pārskatīšanas trīs galvenie bloki:

1. Nozaru ministriju pārraudzībā esošo finansēšanas politiku analīze – veselības, kultūras, labklājības vides aizsardzības un reģionālās attīstības, izglītības un zinātnes nozaru izvērtējums.
2. Horizontālie pasākumi finanšu resursu pārdalei par labu aktuālajām prioritātēm – COVID-19 ietekme uz ministriju un kopējiem valsts budžeta izdevumiem, politikas rezultātīvo rādītāju sasaistes ar finansējumu analīze, tīmekļa vietņu vienotā platforma, atbalsta funkciju centralizācija (grāmatvedība), līdzšinēji piešķirtā finansējuma PP analīze, izdevumu sasaiste ar resursu avotu, diasporas pasākumu īstenošanai piešķirtā finansējuma analīze, maksas pakalpojumu cenrāžu aktualizācija, valsts pētījumu programmu analīze.
3. Procesu un sistēmu pilnveidošana - budžeta plānošanas un izpildes procesu vadības sistēmas pilnveidošana, plašāka automatizēto datu apstrādes sistēmu izmantošana budžeta vadības procesā.

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS REZULTĀTĀ KONSTATĒTIE FINANSIĀLIE RESURSI

Izdevumu pārskatīšanas rezultāti tika pieņemti Ministru kabinetā 2021. gada 19. augustā.

Kopējie izdevumu pārskatīšanas rezultāti 2022. gadam tika konstatēti 172,8 miljonu eiro apmērā, kas nodrošināja papildu līdzekļus gan nozaru ministriju iekšējām, gan kopējām valdības prioritātēm:

- valdības prioritātēm 70,6 miljoni eiro;
- ministriju iekšējām prioritātēm 102,2 miljoni eiro.

Izdevumu pārskatīšanas metode	2022	2023
Horizontāli pasākumi resursu piešķiršanai par labu pašreizējām prioritātēm	157 633 232	44 348 879
Nozares ministriju izdevumu analīze un ietekme uz 2022. gada budžetu Programmu kopējo izdevumu gada vidējā neizpilde (2018.-2020.g.)	14 183 931	14 183 931
Prioritātēm piešķirtā finansējuma pārskatīšana (Attīstības izdevumu pārskatīšana) Prioritātēm no 2020. līdz 2022. gadam piešķirtā finansējuma pārskatīšana, izvērtējot prioritāro pasākumu aktualitāti, sasniegtos rezultātus un efektivitāti	35 307 370	2 335 421
Bāzes izdevumu pārskatīšana Ministriju patstāvīgi veiktā izdevumu pārskatīšana ar ietekmi uz nākamajiem gadiem. Paralēli veikta izdevumu izpildes analīze	103 904 501	23 592 097
Maksas pakalpojumu cenrāžu aktualizācija Iespējamo papildu ieņēmumu analīze no maksas pakalpojumu cenrāžu aktualizācijas (kopā 79 maksas pakalpojumu cenrāži)	4 237 430	4 237 430
Nozaru ministriju pārraudzībā esošo finansēšanas politiku analīze	2 659 100	2 470 616
No valsts budžeta līdzekļiem kompensējamo medikamentu izmaksu pārskatīšana Kompensējamo medikamentu izmaksu analīze	749 042	1 259 392
Valsts budžeta apmaksātā rezidentūra Rezidentu apmācības izdevumu analīze	1 344 011	645 177
Diasporas pasākumu īstenošanai piešķirtā finansējuma analīze Diasporas atbalsta pasākumu finansējuma analīze 2015.-2023.gadam	566 047	566 047
Kopā:	172 803 365	47 519 012

VALSTS BUDŽETA IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS IEGUVUMI UN REZULTĀTI

Izdevumu pārskatīšanas metodes

Horizontālie pasākumi finanšu resursu pārdalei par labu aktuālajām prioritātēm

- Covid-19 ietekme uz ministriju un kopējiem valsts budžeta izdevumiem

Analizēti tādi izdevumi kā mācību, darba un dienesta komandējumi, darba braucieni, Izdevumi par pārējiem komunālajiem pakalpojumiem, Izdevumi iestādes sabiedrisko aktivitāšu īstenošanai, Izdevumi par transporta pakalpojumiem, iekārtas, inventāra un aparātūras remonts, tehniskā apkalpošana, Biroja preces, Degviela, Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas.

- **Nozares ministriju patstāvīgi veikto bāzes izdevumu pārskatīšanas rezultāti kopskatā ar izdevumu neizpildes analīzi**

Iekļauti ministrijās iekšēji pārskatīti resursu rezultāti ar informāciju par iekšējām pārdalēm ar ietekmi uz nākamajiem gadiem. Paralēli veikta izdevumu neizpildes analīze, kurai tika pakļautas tās pamatbudžeta pamatfunkciju programmas/apakšprogrammas, kurās trīs gadu laika periodā no 2018. līdz 2020. gadam katru gadu konstatēta izdevumu neizpilde pret sākotnējo plānu vismaz 10 000 eiro apmērā vai 15% apmērā un kuras turpinās pēc 2021. gada. Analīzē netika aplūkotas tās ministriju budžeta programmas/apakšprogrammas, kuras veido ieņēmumi no valsts nodevām

- **Kārtējā budžeta gadā un iepriekšējos gados piešķirtā finansējuma attīstības izdevumiem pārskatīšana**

Tika vērtētas šādas PP komponentes: elastība (piešķirtā finansējuma pārdale); efektivitāte (izdevumu un rezultātīvo rādītāju izpilde); PP aktualitāte; sabiedrības intereses (vai PP iespējams turpināt par mazāku finansējumu); valdības loma (vai ir iekļauts Valdības rīcības plānā).

- **Valsts budžeta paskaidrojumos ietvertu politikas rezultātīvo rādītāju izpildes un sasaistes ar finansējumu analīze**

Nemot vērā, ka 2020. gadā noslēdzās plānošanas periods 2014. – 2020. gadam, aplūkots, vai tika sasniegtas 2020. gadam noteiktās politikas rezultātīvo rādītāju plānotās vērtības, kā arī kāda ir bijusi politikas rezultātīvo rādītāju sasaiste ar konkrētajai politikas jomai piešķirto finansējumu. Izdevumu pārskatīšanas ietvaros tika analizēti 2020. gada budžeta paskaidrojumos iekļautie 235 politikas rezultātīvie rādītāji.

- **Maksas pakalpojumu cenrāžu aktualizācija**

Izdevumu pārskatīšanas procesā tika analizēti MPK cenrāži un izvērtēta to izmaksu aktualitāte. Veicot MPK cenrāžu analīzi, tika skatīts to aktualizācijas laiks (2 gadi un vairāk), plānotie ieņēmumi 2021. gadam, kā arī tas, vai nav procesā esoša MPK cenrāža aktualizācija.

Nozares ministriju pārraudzībā esošo finansēšanas politiku analīze

- **Veselības nozares izvērtējums: rezidentūra, starptautiskie norēķini, kompensējamie medikamenti**

Analizēti valsts budžeta izdevumi rezidentu apmācībai, studiju ilgums. Apskatīti valsts budžeta apmaksātie plānveida veselības aprūpes pakalpojumi citā ES, EEZ dalībvalstī vai Šveicē. Izvērtēts, vai pakalpojumu sniegšanu ir iespējams nodrošināt arī Latvijā. Konstatēts, ka ir izdevies rast ietaupījumu no medikamentu cenas vai pacienta līdzmaksājuma samazināšanas, tādējādi paaugstinot zāļu iegādes izdevumu kompensācijas sistēmas efektivitāti, palielinot medikamentus saņemošo pacientu skaitu un sasniedzot augstākus rezultātīvos rādītājus.

- **Kultūras nozares izvērtējums: digitalizācija, kultūras mantojums, funkciju pārklāšanās**

Aplūkoti kultūras nozares izdevumi starptautiskā salīdzinājumā, Latvijas Nacionālā kultūras centra funkcijas, salīdzinot tās ar Valsts izglītības satura centra funkcijām, kā arī veikts ieskaits Latvijas Nacionālā arhīva darbībā, akcentējot vēsturisko arhīva vienību digitalizācijas jautājumu.

- **Diasporas pasākumu īstenošanai piešķirtā finansējuma analīze**

Veikta diasporas pasākumu īstenošanai piešķirtā finansējuma analīze, konstatēti potenciālie pieejamie iekšējie resursi.

- **Izdienas pensiju sistēmas ilgtspējas analīze**

Ilggadējie valsts budžeta izdevumi izdienas pensijām pārsniedz 75 miljonus *euro* gadā, savukārt nākotnes saistības, kuras valsts ir uzņēmusies izdienas pensiju nodrošināšanai, sasniedz 4,5 miljardus *euro*. Konstatēts, ka lai nodrošinātu ilgtspējīgu, taisnīgu un fiskāli atbildīgu izdienas pensiju sistēmu, ir nepieciešams pilnībā pārskatīt esošo sistēmu un nodrošināt centralizētu pieeju izdienas pensiju politikas un normatīvā regulējuma izstrādē, ievērojot, ka nepieciešams definēt izdienas pensiju piešķiršanas mērķus, pārskatīt esošo izdienas pensiju saņēmēju loku, visām izdienas pensijām ir jābūt terminētām, katrai profesiju (amatu) grupai ir jānosaka vienoti izdienas pensijas ieguves un aprēķina kritēriji.

Procesu un sistēmu pilnveidošana

- **Finanšu vadības sistēmas un procesu pilnveide**

FM sadarbībā ar EK un OECD ir sākusi īstenot tehniskās palīdzības projektu *“Improving the functioning of public financial management in Latvia – budget preparation and implementation”*, tādējādi uzlabojot budžeta procesus, lai padarītu tos atbilstošākus starptautiskajai efektīvas finanšu vadības praksei. Apskatīta centralizētās grāmatvedības risinājumu ieguvumi un ieviešanas gaita.

- **Atbalsta funkciju centralizācijas iespējas**

Lai nodrošinātu valsts budžeta līdzekļu ekonomisku un racionālu izlietošanu, VK regulāri vērtē atbalsta funkciju veicēju īpašvaru valsts pārvaldes iestādēs. Apskatīts pamata un pārējo funkciju, kā arī atbalsta funkciju (amatu saimēs “Grāmatvedība”, “Iepirkumi”, “Personālvadība”) veicēju amatu īpašvars resoros un vidēji valsts pārvaldē. Kopumā secināms, ka, neskatoties uz jau paveikto, arī turpmāk resoriem ir jāturpina darbs pie atbalsta funkciju centralizācijas, cita veida resursu optimizācijas, lai nodrošinātu izvirzītā mērķa – “maza un profesionāla valsts pārvalde” kvalitatīvu sasniegšanu.